

2021. I. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

2021. I. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közszerológálati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Bagi Nikolettá Dóra
Pató Viktória Lilla
Schmidt Laura
Tóth Bettina

Lektor

Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószerektők: Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Korrektor: Bíró Csilla

Tördelőszeresztő: Fehér Angéla

ISBN 978-963-531-786-8 (elektronikus PDF)

ISBN 978-963-531-787-5 (ePub)

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	5
EUSTRAT Műhelytanulmányok 2021. I. félév	10
<i>Gát Ákos Bence</i> Az Európai Unió 2020-ban VIII. – A jogállamiság-politika előretörése	11
<i>Tárnok Balázs</i> Az Európai Bizottság lesöpörte az asztalról a Minority SafePack kisebbségvédelmi kezdeményezést	16
<i>Gát Ákos Bence</i> Az EU Alapjogi Chartája – a kifogatott instrumentum?	24
<i>Gát Ákos Bence</i> Jogellenes próbálkozás Magyarország és Lengyelország megbüntetésére	27
<i>Tárnok Balázs</i> Vajúdtak a hegyek és egeret szültek – az uniós lobbí átláthatóvá tételének újabb felvonása	30
<i>Gát Ákos Bence</i> Az Európai Bíróság szerepvállalása az uniós jogállamiság-politikában	38
<i>Bence Ákos Gát</i> Charter of Fundamental Rights of the European Union: A Reinterpreted Instrument?	41
<i>Pató Viktória Lilla</i> Az Európai Unió 2020-ban X. – Digitális szakpolitikai összefoglaló	44
<i>Pató Viktória Lilla</i> Nyilvános és ingyenes digitális hálózatok, Magyarország pályázati teljesítménye a WiFi4EU projektben	49
<i>Pató Viktória Lilla</i> Integráció az innováció útján, megalakult az Európai Innovációs Tanács	53
<i>Pató Viktória Lilla</i> „Ez egy boldog nap” – 2021 Digitális Közgyűlés Lisszabonban	60
<i>Pató Viktória Lilla</i> Magyarország igazságügyi rendszerének digitális fejlettsége: tanulságok a 2021-es uniós igazságügyi eredménytábla mutatóiból	64
<i>Áron James Miszlivetz</i> Cybersecurity in the European Union: Possibilities and Perspectives	68
<i>Viktória Lilla Pató</i> How EU Council Pandemic-Trio-Presidency Fosters Artificial Intelligence	73

<i>Bagi Nikoletta Dóra</i>	
Tagállami mozgástér az Európai Szemeszter tükrében – avagy csorbítja-e az Európai Szemeszter a tagállamok önálló gazdaságpolitikáját	78
<i>Tárnok Balázs – Nagy Dénes András</i>	
Folytatódik? A nemzeti régiókról szóló európai polgári kezdeményezés jövője	83
<i>Varga Csilla</i>	
Kettős állampolgárság – az élet hol ad, hol elvesz	89
<i>Tárnok Balázs</i>	
Véget ért a nemzeti régiókról szóló európai polgári kezdeményezés aláírásgyűjtése – mi következik most?	92
<i>Tárnok Balázs</i>	
Újabb pofon a nemzeti kisebbségeknek és az európai értékekbe vetett hitnek az Európai Bizottságtól	100
<i>Balázs Tárnok</i>	
European Commission: Ukraine Must Respect the Rights of National Minorities	104
<i>Kalas Vivien</i>	
Új uniós szintű oktatáspolitikai célok a 2021–2030-as időszakra	109
<i>Kalas Vivien</i>	
Az Európai Unió céljai a digitális oktatás területén – változások és változatlanságok	113
<i>Bagi Nikoletta Dóra – Mislivetz Áron James</i>	
Európai Egyetemek: transznacionális szövetségek és innováció	118
<i>Varga Csilla</i>	
EU–Ukrajna társulási megállapodás: a fejlődés csupán nézőpont kérdése	124
<i>Mislivetz Áron James – Felde András Bence</i>	
Szerbia és az Európai Unió a táguló nyugat-balkáni térségben	127
<i>Bálint Pongrácz</i>	
Three Factors Contributing to the Worsening of Russian–Turkish Relations	140
<i>Petri Bernadett</i>	
Közös uniós független etikai testület víziója az Európai Parlamentben, avagy: „Épelméjű üdülővendégek nem lehet világfürdőhelyet bazírozni”	144
<i>Petri Bernadett</i>	
Vállalati etika járványhelyzetben – felelős vállalatirányítási előírások az uniós jogalkotásban	153
<i>Petri Bernadett</i>	
Képviselői mandátum és frakciótagság – mivel jár a Fidesz-delegáció távozása a néppárti képviselőcsoportból	160
<i>Nagy Dénes András</i>	
Visegrád 30: intézményesül a V4?	166

Tárnok Balázs 2015-ben szerzett jogi diplomát (dr. jur.) a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán. Erasmus-ösztöndíjas hallgatóként egy évet töltött Hollandiában, a Radboud Egyetemen. 2015-től a PPKE Jog- és Államtudományi Doktori Iskolájának hallgatója, 2020-ban szerzett doktori fokozatot (PhD). Doktori kutatási témája az európai uniós kisebbségvédelem, az európai polgári kezdeményezés és az őshonos nemzeti kisebbségek ebben rejlő lehetőségei. 2018-tól angol fordító szakjogász (LL.M).

2016-tól jogi tanácsadó a Dr. Sobor Ügyvédi Irodában, ahol a Székely Nemzeti Tanács európai polgári kezdeményezésének jogi képviselőjét segítette. 2017-től a Rákóczi Szövetség jogi szakértője, feladata a Minority SafePack polgári kezdeményezés magyarországi aláírásgyűjtési kampányának szakmai koordinálása. 2018-tól a Miniszterelnökség Európai Uniós Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság Uniós Intézményi Kapcsolatokért Felelős Főosztály munkatársa. 2019-től 2020 végéig a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Nemzetközi Igazgatóság munkáját segítette.

2018-tól a Rákóczi Szövetség alelnöke. Az elmúlt években tanácsadóként segítette a felvidéki Magyar Közösség Pártja munkáját, 2019-ben a párt európai parlamenti képviselőjelöltje.

2020 januárjától a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének (EUSTRAT) tudományos segédmunkatársa. Kutatási területei: európai uniós jog és politika, uniós kisebbségvédelem és kisebbségi jogok, európai polgári kezdeményezés, Visegrádi Együttműködés, civil politikai érdekérvényesítés.

2020-ban elnyerte a Hungary Foundation egyéves amerikai kutatói ösztöndíját, aminek eredményeként 2021. januártól a University of Notre Dame Kellogg Institute for International Studies vendégkutatója. Kutatási témája a civil szervezetek politikai érdekérvényesítő képessége az Európai Unióban és az Amerikai Egyesült Államokban, különös tekintettel a határon túli magyarok érdekében végzett civil érdekérvényesítési (lobbi-) lehetőségekre.

Varga Csilla BA- és MA-diplomáját a Budapesti Corvinus Egyetem nemzetközi tanulmányok szakán szerezte, 2014-től pedig szintén az intézmény doktori hallgatója. Doktori fokozatát 2021-ben szerezte meg, disszertációjának címe *Political Participation and Representation of National Minorities: The Work of Intergovernmental Committees on National Minorities between Hungary and*

Újabb pofon a nemzeti kisebbségeknek és az európai értékekbe vetett hitnek az Európai Bizottságtól

Az Európai Bizottság Vincze Loránt RMDSZ-es európai parlamenti képviselő írásbeli kérdésére válaszolva kifejtette, hogy a Beneš-dekrétumoknak nincs olyan határon átnyúló hatása, amely az uniós jog hatálya alá tartozna. A Bizottság az elmúlt évtizedekben használt érvelését vette elő, vagyis a hatásköri korlátokra hivatkozva zárkózott el a felelősségvállalástól. A testület válsza azonban jogi és politikai szempontból is súlyos problémákat vet fel – nem csupán az uniós alapvető szabadságok szempontjából nem helytálló, de az uniós értékek érvényesülését is aláássa, újabb jelét adva, hogy a Bizottság politikai szerepvállalása miatt képtelen teljesíteni azon feladatát, hogy a Szerződések őre legyen.

Vincze Loránt még március elején intézett írásbeli választ igénylő kérdést az Európai Bizottsághoz.¹ A képviselő arról kérdezte a testületet, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal és elvekkel a Beneš-dekrétumok² részét képező Szlovák Nemzeti Tanács 104/1945 számú határozatának mai napig történő alkalmazása, amely jogszabályra máig bírósági ítéletek épülnek, és amely faji és etnikai alapon valósít meg diszkriminációt, illetve hogy a tagállamok hatóságai – az uniós elvek sérelme nélkül – kobozhatnak-e el ingatlanvagyonot etnikai alapon és megfelelő kártalanítás biztosítása nélkül.

Didier Reynders igazságügyi biztos válaszában közölte: az említett jogszabály az EU-csatlakozást megelőzően hozott történelmi jogi aktus, amelynek „nincs olyan határon átnyúló hatása, amely az uniós jog hatálya alá tartozna”.³ A biztos szerint a kérdés ekképpen nem tartozik a Bizottság és az uniós

¹ Európai Parlament: *Parlamenti kérdések – Írásbeli választ igénylő kérdés* (E-001388/2021) a Bizottság számára (2021. március 11.).

² Horváth Attila: A Beneš-dekrétumok és a hozzá kapcsolódó diszkriminatív intézkedések Csehszlovákiában 1945 és 1948 között. In Horváth Attila – Korom Ágoston (szerk.): *A Beneš-dekrétumok az Európai Parlamentben*. Budapest, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, 2014. 17–28.

³ Európai Parlament: *Parlamenti kérdések. Didier Reynders válasza az Európai Bizottság nevében* [E-001388/2021(ASW)] 2021. július 7.

jog hatálya alá, azt a tagállamoknak kell megfelelően rendezniük, az ő feladatuk az alapvető jogok tiszteletben tartásának és védelmének biztosítása.

A Bizottság válasza jogi szempontból nem helytálló, ami elsődlegesen arra vezethető vissza – ahogy ezt Vincze is kifejti –, hogy a testület láthatóan arra sem vette a fáradságot, hogy pontosan utánanézzon a felvetett problémának, hanem „egyszerűen kivette a fiókból a már másfél évtizede berögzült válaszszövegét, és tovább küldte azt”.⁴ A Bizottság ugyanis nyilvánvalóan figyelmen kívül hagyta az Emberi Jogok Európai Bíróságának 2020. május 19-én, a Bosits k. Szlovákia ügyben hozott ítéletben tett megállapításait.⁵ A döntés mérföldkő a Beneš-dekrétumokkal kapcsolatos jogi és politikai vitában, mivel először mondták ki nemzetközi szinten, hogy a Beneš-dekrétumok alapján ma is kerül sor vagyonekbobzásokra Szlovákiában, ekképpen a kollektív bűnösség elve továbbra is a szlovák jogrend részét képezi – vagyis nem állja meg a helyét az az érvelés, miszerint a dekrétumok olyan történelmi jogi aktusok, amelyeknek nincs hatása a mai jogviszonyokra.⁶ Az ilyen jogalkalmazás ráadásul nem a Bosits-ügyhöz kötődő egyedi eset: 2020 júniusában a Szlovák Földalap a Beneš-dekrétumokra hivatkozva akart elkobozni több millió euró értékű telket, szintén azon az alapon, hogy a tulajdonosok felmenői magyarok voltak.⁷

Ahogy erre Vincze képviselő úr is utal az írásbeli kérdésében, a Beneš-dekrétumok mai napig történő alkalmazása a polgári jogviszonyokban veszélyezteti a jogbiztonságot, valamint kérdéseket vet fel a tőke szabad áramlására vonatkozó követelmények teljesülésével kapcsolatban. A szlovák hatóságok ugyanis arra hivatkozva koboznak el földterületeket a jelenlegi, telekkönyvben bejegyzett tulajdonosoktól, hogy felmenőiktől már 1948 előtt el kellett volna venni a földet – méghozzá az egykori tulajdonosok magyar vagy német nemzetisége miatt. Ez a gyakorlat nem csupán nyílt, etnikai alapú diszkriminációt valósít meg, de a jogbiztonság elvét is súlyosan sérti. A mai földtulajdonosok nem lehetnek biztosak abban, hogy másnap az állam képviselői nem kopogtatnak be hozzájuk azzal, hogy az ingatlanvagyonát elkobozzák, mert a magyar/német nemzetiségű felmenőitől a szóban forgó földet a kollektív bűnösség elve alapján már 73 éve el kellett volna venni.

⁴ Nemzeti kisebbségi ügyben ismét elutasítja a felelősségvállalást az Európai Bizottság. *VinczeLorant.eu*, 2021. július 12.

⁵ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának a 75041/17 sz. Bosits v. Slovakia ügyben hozott ítélete.

⁶ Balázs Tárnok: *Slovakia still Applying the Beneš Decrees. Principle of Collective Guilt in the European Union*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 15.

⁷ Czímer Gábor: Az állam a Beneš-dekrétumokra hivatkozva el akarja kobozni a D4-es alatti milliókat érő telkeket. *Új Szó*, 2020. június 17.

A földtulajdon, illetve az ingatlanpiaci jogügyletek (és az ezeket érintő kárplások!) az uniós tőke szabad mozgásának témájához tartoznak, így egyértelműen azonosítható a kérdés uniós relevanciája a piaci szabadságok mentén is. A magyarokat érintő lakosságcsere és kitelepítések miatt az esetlegesen érintettek – ahogy azt Bosits Mihály esete is jól mutatja – ma már jellemzően nem a földkobzást végrehajtó állam, hanem a más uniós tagállamok (tipikusan Magyarország) állampolgárai, így a nemzetközi elem is adott ezekben a kérdésekben. Érthetetlen tehát, hogy a Bizottság milyen alapon helyezkedik arra az álláspontra, hogy a dekrétumoknak nincs határon átnyúló hatása, és nem tartoznak az uniós jog hatálya alá.

A kérdés azonban nem kizárólag a piaci szabadságok mentén, hanem az uniós értékek szintjén is súlyos kérdéseket vet fel. A *Minority SafePack* kisebbségvédelmi európai polgári kezdeményezés 2021. januári teljes elutasítása nem hagyott kétséget afelől, hogy az Európai Bizottság számára a nemzeti kisebbségek védelme nem hogy nem prioritás, de a testület a legkisebb erőfeszítést sem kívánja megtenni az ügy érdekében.⁸ A Beneš-dekrétumok mai napig történő alkalmazása azonban nem csupán kisebbségi kérdés, hanem több – EUSZ 2. cikk szerinti – uniós alapértéket is érint, így különösen az emberi méltóság tiszteletben tartását, a jogállamiságot vagy az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartását. Bár az etnikai alapú nyílt diszkrimináció, a jogbiztonság elvének teljes figyelmen kívül hagyása és a kollektív bűnösség elvének alkalmazása legkevésbé sem egyeztethető össze ezekkel az értékekkel, a Bizottság látszólag nem érzi úgy, hogy fel kellene lépni ezen értékek védelmében.

Lehetősége márpedig lenne rá. A testület az eddigiekben is az uniós értékek védelmére hivatkozott, amikor olyan tagállami jogszabályt kifogásolt, amely kérdésekben az Uniónak egyébként nincs hatásköre – lásd az új magyar pedofilelles törvény esetét. Ezzel kapcsolatban Vincze Loránt is éles kritikát fogalmazott meg a Bizottsággal szemben: „míg más diszkriminációt és kisebbségi kérdéseket érintő ügyekben a Bizottságnak akár egy sajtóhír is elegendő arra, hogy az uniós jog sértését feltételezze, ha évtizedes, őshonos kisebbségi közösségek egészét megbélyegző európai szégyenfoltról van szó, csak annyit tud mondani, hogy a rendelkezésére álló információk alapján az ügy nem kapcsolódik az uniós joghoz.”⁹

⁸ Tárnok Balázs: *Az Európai Bizottság lesöpörte az asztalról a Minority SafePack kisebbségvédelmi kezdeményezést*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. január 15.

⁹ Vinczelorant.eu (2021): i. m.

Újabb pofon a nemzeti kisebbségeknek...

A Bizottság válasza tehát rendkívül káros az Európai Unió egységének megőrzésére nézve, nem csupán a válasz jogi megalapozatlansága és a Bizottság kézzelfogható nemtörődömsége és arroganciája miatt, hanem az uniós közös értékekbe vetett hit szempontjából is. A Beneš-dekrétumok mai továbbélését szolgáló szlovák gyakorlat figyelmen kívül hagyása – és ezáltal a kollektív bűnösség elvének a legitimálása – ugyanis olyan alapértékeket és olyan alapvető, egyetemes emberi jogokat érint (emberi méltóság védelme, magántulajdonhoz való jog védelme), amelyre nem csupán az európai integráció, de a teljes mai világtrendünk épül.

2021. július 13.

Felhasznált irodalom

- Az Emberi Jogok Európai Bíróságának a 75041/17 sz. Bosits v. Slovakia ügyben hozott ítélete. Balázs Tárnok: *Slovakia still Applying the Beneš Decrees – Principle of Collective Guilt in the European Union*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 15. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/07/15/slovakia-still-applying-the-benes-decrees-principle-of-collective-guilt-in-the-european-union>
- Czímer Gábor: Az állam a Beneš-dekrétumokra hivatkozva el akarja kobozni a D4-es alatti milliókat érő telkeket. *Új Szó*, 2020. június 17. Online: <https://ujsozso.com/kozelet/az-allam-a-benes-dekretumokra-hivatkozva-el-akarja-kobozni-a-d4-es-alatti-milliokat-ero>
- Európai Parlament: *Parlamenti kérdések. Írásbeli választ igénylő kérdés* (E-001388/2021) a Bizottság számára (2021. március 11.). Online: www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2021-001388_HU.html
- Európai Parlament: *Parlamenti kérdések. Didier Reynders válasza az Európai Bizottság nevében* [E-001388/2021(ASW)] (2021. július 7.). Online: www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2021-001388-ASW_HU.html
- Horváth Attila: A Beneš-dekrétumok és a hozzá kapcsolódó diszkriminatív intézkedések Csehszlovákiában 1945 és 1948 között. In Horváth Attila – Korom Ágoston (szerk.): *A Beneš-dekrétumok az Európai Parlamentben*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2014. 17–28. Online: <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/9979/Teljes%20sz%F6veg!;jsessionid=28DB5C5EC46C6FF5DBDCA32347E16299?sequence=2>
- Nemzeti kisebbségi ügyben ismét elutasítja a felelősségvállalást az Európai Bizottság. *VinczeLorant.eu*, 2021. július 12. Online: <https://vinczelorant.eu/hu/nemzeti-kisebbségi-ugyben-ismet-elutasitja-a-felelossegvallalast-az-europai-bizottsag/>
- Tárnok Balázs: *Az Európai Bizottság lesöpörte az asztalról a Minority SafePack kisebbségvédelmi kezdeményezést*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. január 15. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/01/15/az-europai-bizottsag-lesoportete-az-asztalrol-a-minority-safe-pack-kisebbssegvedelmi-kezdemenyezest>

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közszerológati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédsg- és bővítéspolitika.

A tanulmánykötetet ajánlom az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyses bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defence policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighbourhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.